

Ареф'єв С.О., д.е.н., Черніков Ю.В., магістр
Київський національний університет технологій та дизайну
**ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ
ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Анотація. Статтю присвячено процесу інноваційного управління витратами підприємства. Досліджено систему управління витратами підприємства, що визначає принципи, порядок, послідовність і регламентацію дій щодо впливу суб'єктів управління витратами на об'єкти за допомогою реалізації функцій управління через елементи управлінського процесу.

Ключові слова: витрати; управління витратами; оптимізація витрат; рентабельність; платоспроможність; підприємство.

Арефьев С.О., д.э.н., Черников Б.В., магистр
Киевский национальный университет технологий и дизайна
**ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИННОВАЦИОННОГО УПРАВЛЕНИЯ
ЗАТРАТАМИ НА ПРЕДПРИЯТИИ**

Аннотация. Статья посвящена процессу инновационного управления затратами предприятия. Исследована система управления затратами предприятия, определены принципы, порядок, последовательность и регламентация действий по влиянию субъектов управления затратами на объекты посредством реализации функций управления через элементы управленческого процесса.

Ключевые слова: расходы; управление затратами; оптимизация затрат; рентабельность; платежеспособность; предприятие.

Arefiev S., Chernikov B.
Kyiv National University of Technologies and Design
**PROBLEMS AND WAYS OF INNOVATIVE EXPENDITURE
MANAGEMENT IN ENTERPRISE**

Abstract. The article is devoted to the process of innovative management of enterprise expenses. The system of enterprise expenses management, which determines the principles, order, consistency and regulation of actions on the influence of subjects of cost management on objects by means of realization of management functions through elements of management process is investigated.

Keywords: costs; cost management; cost optimization; profitability; solvency; enterprise.

Постановка проблеми і її зв'язок з науковими і практичними завданнями. В умовах ринкової економіки, коли активізувались питання виживання підприємств у конкурентній боротьбі та забезпечення їх платоспроможності, підвищується роль управління діяльністю підприємств в прийнятті оптимальних рішень, в основі яких зосереджена техніко-економічна інформація щодо випуску продукції, витрат на її виробництво і рівня цін по її реалізації. Тобто однією з найважливіших і найскладніших проблем для підприємницьких структур є потреба вибору найкращого варіанту управління витратами в системі стратегічного розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливе значення витрат у діяльності підприємств зумовлюють необхідність з'ясування їхньої сутності. Значну увагу вивченню сутності витрат у своїх працях приділяли наступні вітчизняні та зарубіжні дослідники: А.В. Алексєєва, Є.А. Ананькіна, І.О. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, В.Ю. Гордополов, М.Г. Грещак, Н.Г. Данілочкіна, Т.Г. Дроздова, К. Друрі, Р. Ентоні, О.С. Коцюба, В.Г. Лебедев, Л.В. Нападовська, С.Н. Петренко, М.С. Пушкар, Л.А. Сухарьова, Ч.Г. Хорнгрен, Ю.С. Цал-Цалко та інші.

Мета статті полягає в дослідженні економічної сутності поняття «витрати» і «управління витратами», а також визначити особливості управління витратами на підприємстві, функції, принципи, завдання, складові елементи системи управління витратами.

Виклад основного матеріалу і його обґрунтування. Одним з факторів, що впливає на наявність великої кількості різних думок щодо сутності «витрат», є інформація, якою прагне володіти менеджер при прийнятті рішень. При всьому розмаїтті трактувань сутності витрат можна виділити два підходи: економічний та бухгалтерський.

Аналізуючи економічний підхід до визначення терміну «витрати» встановлено, що витрати являють собою використання трудових, матеріальних, фінансових і інших видів ресурсів в господарській діяльності підприємства для досягнення певної мети.

При дослідженні бухгалтерського підходу до розуміння авторами сутності витрат встановлено, що витрати – це зменшення активів (грошових коштів, ресурсів) або збільшення зобов'язань підприємства в процесі господарської діяльності. Такий підхід визначено в працях В.Ю. Гордополова [1], Л.В. Нападівської [2], Ю.С. Цал-Цалко [3].

Організація системи управління витратами пов'язана з визначенням місць формування витрат і центрів відповідальності за їх дотримання, а також розробленням ієрархічної системи лінійних і функціональних зв'язків підрозділів та конкретних працівників, які виконують весь комплекс виробничо-господарських та облікових робіт. Формування витрат підприємства може мати, як фінансовий, організаційний та мотиваційний аспекти управління витратами [4].

Систему управління витратами слід розуміти як сукупність прийомів і способів, інструментів і важелів впливу на формування витрат, спрямовану на досягнення їх максимальної ефективності на підприємстві у процесі відтворення, за постійного контролю їх рівня та стимулювання зниження. Вона включає наступні функціональні підсистеми:

1. пошук і виявлення чинників економії ресурсів;
2. планування витрат ресурсів по їх видах;
3. облік і аналіз витрат ресурсів;
4. стимулювання економії ресурсів і зниження їх витрати.

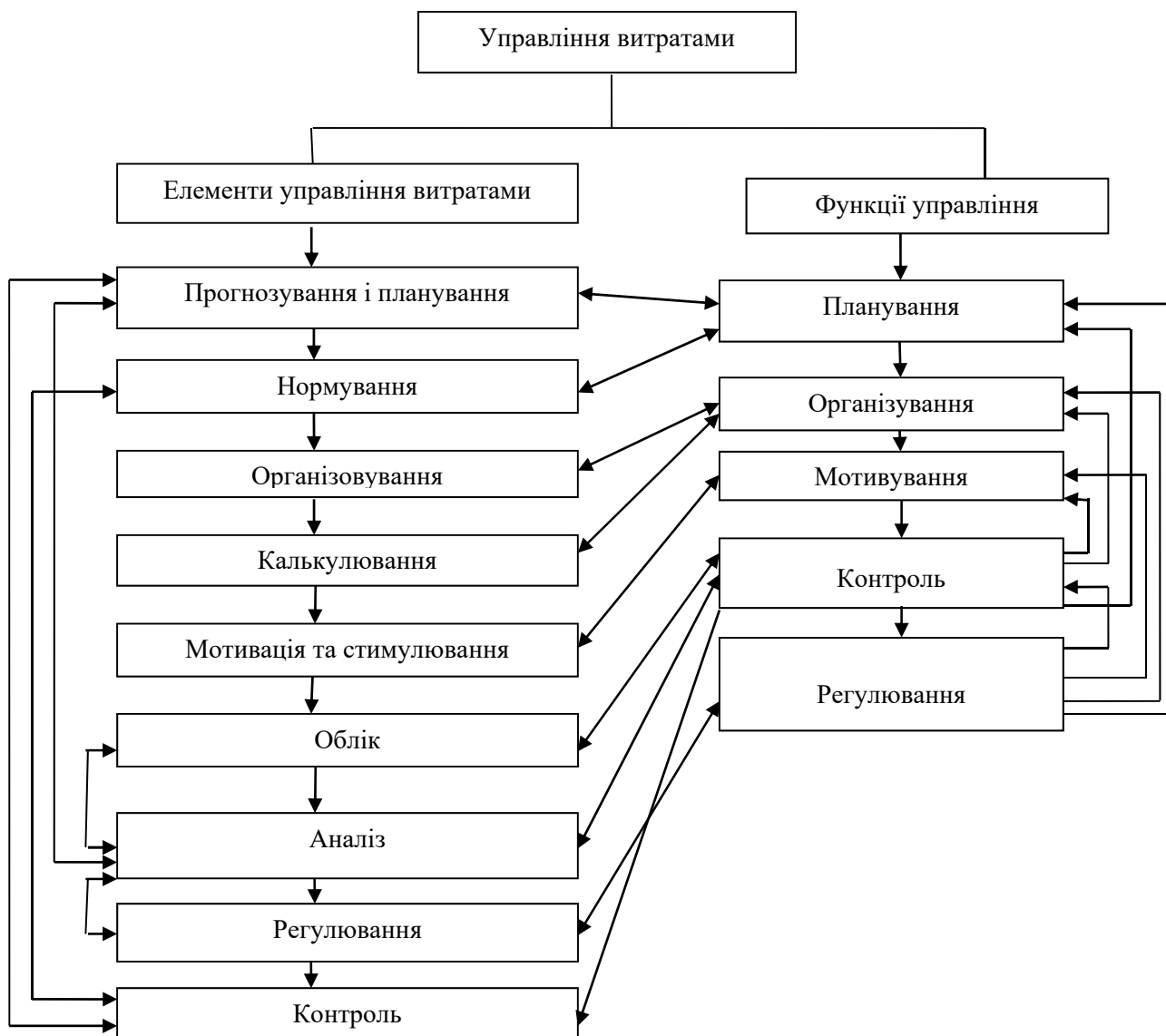
Метою створення системи управління витратами є набір елементів (складових), за допомогою яких здійснюється збирання та оброблення даних про витрати, а також надання інформації для прийняття управлінських рішень саме в той момент, коли вона може бути використана найефективніше. Необхідність формування системи управління витратами, обумовлює доцільність виокремлення факторів вартості, які мають визначальний вплив на величину створюваної вартості, дають змогу усвідомити, за рахунок яких факторів створюється та максимізується вартість підприємства.

Елементи системи управління витратами та їхній взаємозв'язок з класичними функціями управління наведено на рис. 1 [5].

Аналіз показує, що досконалих методів управління витратами не існує, кожен з них має певні особливості застосування. Застосування кожного із даних методів є доцільним для визначених умов і цілей управління витратами. Обираючи найкращий метод, керівництву підприємства варто проаналізувати витрати, що виникають на кожному етапі виробництва продукції. Саме тому підприємству краще обрати сукупність кількох методів, що створить дієвий механізм управління витратами і сприятиме досягненню підприємством своєї довгострокової мети – максимізації прибутку шляхом найбільш якісного задоволення потреб споживачів.

Аналізуючи принципи і завдання управління витратами можна зробити висновок про те, що вони тісно пов'язані між собою і повинні вирішуватись в комплексі, адже лише комплексний підхід сприяє різкому росту економічної ефективності роботи будь – якого підприємства. Порівнюючи методи управління витратами підприємства можна сказати, що

кожен з них має переваги та недоліки, а також можливість застосування для управління витратами на підприємстві.

Джерело: [5].

Рис. 1. Взаємозв'язок елементів системи управління витратами з функціями управління

Узагальнюючи економічний підхід до визначення поняття витрати можна сказати, що витрати це – сукупність трудових, матеріальних, фінансових та інших видів ресурсів, які підприємство використовує для отримання прибутку.

Узагальнюючи бухгалтерський підхід визначення поняття витрати – це зменшення активів або збільшення грошових зобов'язань підприємства в процесі здійснення його господарської діяльності.

Для забезпечення ефективного управління витратами необхідно визначати склад і характер впливу основних зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на обсяг і динаміку витрат, вибір методів управління витратами.

Зовнішні фактори включають нормативне регулювання діяльності підприємства, систему оподаткування, умови і ставки кредитування, державне регулювання цін і тарифів, попит споживачів на продукцію підприємства.

До внутрішніх факторів впливу на процеси управління витратами відносять масштаб діяльності, обсяг виробництва, асортименту продукції, цінову і збутову політику, вартість та

ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів та виробничої потужності підприємства, технічний рівень виробництва, інноваційні технології, організацію виробництва і праці, рівень морального і фізичного зношення обладнання, кваліфікацію персоналу тощо.

Управління витратами підприємства на основі інноваційного підходу здійснюються як на рівні всього підприємства, так і на рівні окремого підрозділу підприємства. Для ефективного управління витратами підприємства на основі інноваційного підходу необхідно створення механізму, який би дозволив запровадити найкращу методику розрахунку та оптимізації витрат на впровадження інноваційних проєктів і методи для їхнього впровадження на практиці [6].

Особливістю управління витратами на основі інноваційного підходу є те, що впровадження у виробничий процес нових технологій потребує перегляду існуючих нормативних витрат та зумовлює необхідність вдосконалення існуючих чи розробки нових методів управління інноваційними процесами та об'єктами, які б відображали їхню специфіку, були певною мірою унікальними для кожного окремого об'єкта управління [7].

Інноваційна діяльність підприємства пов'язана із виробничим процесом, в основі якого лежить поєднання операційної, інвестиційної і фінансової діяльності. Для пошуку визначальних чинників та зв'язків між загальними та інноваційними витратами підприємства необхідно провести більш детальний аналіз системи формування витрат при його функціонуванні [8].

Так як операційні витрати є основною складовою витрат підприємства і служать індикатором ефективності діяльності підприємства в цілому, можна стверджувати, що в процесі впровадження інновацій відбуваються певні зміни і у структурі операційних витрат.

Ще одним шляхом оптимізації витрат є аналіз собівартості за етапами операційного циклу витрат. При зміні обсягів виробництва витрати (статті витрат) кожного етапу операційного циклу доцільно поділяти на дегресивні, пропорційні, прогресивні та постійні, щоб встановити, які етапи операційного циклу витрат характеризуються найбільшою часткою прогресивних витрат, виявити причини цього та знайти шляхи їх зниження (зниження рівня їх прогресивності), а також доцільно визначати частки цих витрат у складі собівартості на кожному етапі з метою виявлення резервів зниження витрат.

Отже, система управління витратами повинна впроваджуватися на комплексній основі, забезпечуючи взаємозалежне вирішення поставлених завдань.

Тільки такий підхід буде сприяти різкому росту економічної ефективності роботи будь-якого вітчизняного підприємства. При цьому в функціональні обов'язки робітників підприємства необхідно ввести конкретні функції, що забезпечать ощадливе витрачання коштів.

Висновки. Узагальнюючи праці вітчизняних та зарубіжних вчених можна сказати, що управління витратами – це процес цілеспрямованого впливу на склад, структуру і поведінку витрат на всіх етапах формування і розподілу витрат, що ґрунтується на використанні об'єктивних економічних законів і функцій менеджменту задля підвищення ефективності діяльності підприємства на основі оптимізації їх обліку, аналізу і контролю, забезпечення його конкурентоспроможності на ринку та досягнення стратегічної мети і поточних завдань його розвитку.

Список використаної літератури

1. Гордополов В. Ю. Облік і контроль витрат операційної діяльності підприємств торгівлі: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит / В. Ю. Гордополов. – К., 2016. – 20 с.
2. Нападовська Л. В. Управлінський облік: монографія / Л. В. Нападовська. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000.

3. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства: навч. посібник / Ю. С. Цал-Цалко. – К., 2002. – 656 с.
4. Економіка підприємства: навч. посібник / І. М. Бойчук, П. С. Харів, М. І. Хопчан та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Каравела; Львів: Новий світ – 2000, 2001. – 298 с.
5. Ясінська А. І. Сутність управління витратами на вітчизняних підприємствах / А. І. Ясінська // Вісник Національного університету Львівська політехніка. – 2007. – № 14 (594). – С. 357–360.
6. Микитюк П. П. Інноваційний розвиток промислового підприємства / П. П. Микитюк // Економічний аналіз. – 2017. – № 12. – С. 339–343.
7. Русінова О. С. Щодо ефективного управління інноваційними процесами / О. С. Русінова // Экономические проблемы и перспективы стабилизации экономики Украины: сб. науч. тр. – Донецк: ИЭП НАН Украины. 2017. – С. 178–188.
8. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз: навч. посібник / О. О. Шеремет. – К.: Кондор, 2005. – 196 с.